

Nr 2

Av herr Skårman, *angående valsedlar.*

I ett svar den 3 november 1964 på en enkel fråga i andra kammaren angående tillgodoräknande av valsedel trots visst fel vid avlämnandet har chefen för justitiedepartementet framhållit att »gällande system för andrakammarval och kommunala val är frånsett ett speciellt undantagsfall utformat efter personvalsprincipen». Systemet bygger alltså på tanken att man röstar på person och icke enbart på parti. Statsrådet Kling påpekade även i sitt svar att

— — — så sent som i våras har riksdagen vid behandling av motioner om sådan ändring av valsystemet att valsedel utan valbart namn skulle få tillgodoräknas vederbörande parti, med godkännande av ett enhälligt utlåtande (nr 9) av konstitutionsutskottet bl. a. uttalat, att önskemålet att nedbringa antalet ogiltiga valsedlar icke kan vara tillräcklig grund att uppge en för vallagstiftningen så viktig princip som att valet skall avse person och icke blott parti. Om denna riksdagens inställning skall följas, låter det sig svårigen göra att vidtaga den reform, som frågeställaren har åsyftat.

Från det av riksdagen sålunda godkända principuttalandet om personval har emellertid genom lag den 30 maj 1952 i 25 § av kommunala vallagen den 6 juni 1930 införts ett icke oviktigt avsteg. Där heter det nämligen:

— Har vid val, vilket förrättats i samband med ett eller två andra val, avgivits en eller ock två likalydande valsedlar, försedda med valbeteckning för det andra valet eller något av de andra valen, skall med iakttagande av vad i tredje stycket sägs angivna förhållande icke föranleda, att valsedeln ogillas.

Självklart är det endast i sällsynta undantagsfall, som valsedlarna till skilda val råkar upptaga samma personer, varför bestämmelsen normalt måste medföra avsteg från personalvalsprincipen.

Man kan således konstatera, att personvalsprincipen nyligen godtagits, att avsteg därifrån godtagits i lagstiftningen för ett antal år sedan, att åtminstone vid kommunala val normalt två eller flera val sker samtidigt och att vid gemensamma val i relativt stor omfattning valsedlar inlägges i fel kuvert. Det skulle därför vara av största vikt att pröva ett system för avgivande av valsedlar, som reducerade möjligheterna att lägga fel till ett minimum. Genom lagar den 21 maj 1964 (97 § i lag om val till riksdagen och 60 a § i kommunala vallagen) har statsverket åtagit sig att svara för kostnaderna för de valsedlar som i riksdagen representerat politiskt parti låtit iordningställa. Detta bör innebära att statsverket även kan föreskriva användande av enhetliga papperssorter för tryck av valsedlar. Här öppnas en möjlighet till lösande av problemet om felläggningarna.

Alla gällande bestämmelser föreskriver användande av vitt papper till valsedel. I lag om val till riksdagen den 26 november 1920 finnes i detta hänseende följande bestämmelser:

Första kammaren:

15 §. Val sker efter upprop. Valsedlarna skola vara av vitt papper utan kännetecken . . .

17 §. Ogill är valsedel:
till vilken använts annat än vitt papper . . .

Andra kammaren:

59 §. Vid valet skola begagnas valsedlar av vitt papper utan kännetecken . . .

79 §. Ogill är valsedel:
till vilken använts annat än vitt papper . . .

Motsvarande bestämmelser finnes i kommunala vallagen den 6 juni 1930:

23 §. Val är omedelbart och sker med slutna sedlar. Därvid skola begagnas valsedlar av vitt papper utan kännetecken . . .

25 §. Ogill är valsedel:
till vilken använts annat än vitt papper . . .

Kravet på vitt papper är således ovillkorligt och betingat av ett absolut krav på valhemlighetens bevarande.

Genom att statsverket bekostar valsedlarna och därmed bör ha inflytande på till dessa använt papper finnes möjlighet att förse hela landet eller åtminstone varje valkrets med enhetligt papper av annan färg än vit. För valkuverten gäller enhetliga bestämmelser, som beträffande materialet endast utsäger att det skall vara ogenomskinligt papper. De skall därjämte tillverkas endast genom statsverkets försorg och på dess bekostnad. Kuverten kan således med gällande bestämmelser utföras i vilken färg som helst.

Det bör således finnas förutsättningar att tillverka valsedlar och kuvert av samma färg men olika för skilda val, t. ex. vid ett kommunalval vita för landstingsvalet, blåa för kommunalfullmäktige- eller stadsfullmäktigevalen och en tredje eller fjärde färg, om ytterligare val skulle ske samtidigt. Färgerna kan givetvis väljas diskreta och av sådan nyans att även färgblinda kan para ihop valsedlar och kuvert.

Om man sedan i den allmänna valpropagandan inpräntade att endast en valsedel får inläggas i varje kuvert och att vit valsedel lägges i vitt kuvert, blå i blått o. s. v., borde möjligheterna till fel vid valsedlarnas avlämnande nedbringas till ett minimum även för dem som på grund av dålig syn eller nervositet inte uppfattar valsedelsbeteckningarna.

Under hänvisning till det ovan anförda får jag hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning av den fråga, som aktualiserats i motionen, och förslag till sådana ändringar av vallagarna och andra berörda författningar, att andra valsedlar än vita kan användas redan vid 1966 års kommunalval.

Stockholm den 13 januari 1965

Bo Skårman